

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2023/54

Karar Sayısı : 2023/90

Karar Tarihi : 4/5/2023

R.G. Tarih - Sayı : 15/6/2023 - 32222

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 24. Ağır Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 142. maddesine 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanun'un 139. maddesiyle eklenen (9) numaralı fıkranın ikinci cümlesinin "...ödenecek miktar Tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu ücretten az, ..." bölümünün Anayasa'nın 2., 10., 19., 36. ve 141. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Uygulanan koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 142. maddesi şöyledir:

"Tazminat isteminin koşulları

Madde 142 – (1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.

(2) İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır.

(3) Tazminat isteminde bulunan kişinin dilekçesine, açık kimlik ve adresini, zarara uğradığı işlemin ve zararın nitelik ve niceliğini kaydetmesi ve bunların belgelerini eklemesi gereklidir.

(4) Dilekçesindeki bilgi ve belgelerin yetersizliği durumunda mahkeme, eksikliğin bir ay içinde giderilmesini, aksi hâlde istemin reddedileceğini ilgiliye duyurur. Süresinde eksiği tamamlanmayan dilekçe, mahkemece, itiraz yolu açık olmak üzere reddolunur.

(5) Mahkeme, dosyayı inceledikten sonra yeterliliğini belirlediği dilekçe ve eki belgelerin bir örneğini Devlet Hazinesinin kendi yargı çevresindeki temsilcisine tebliğ ederek, varsa beyan ve itirazlarını onbeş gün içinde yazılı olarak bildirmesini ister.

(6) İstemin ve ispat belgelerinin değerlendirilmesinde ve tazminat hukukunun genel prensiplerine göre verilecek tazminat miktarının saptanmasında mahkeme gerekli gördüğü her türlü araştırmayı yapmaya veya hâkimlerinden birine yaptırmaya yetkilidir.

(7) (Değişik: 25/5/2005 - 5353/20 md.) Mahkeme, kararını duruşmalı olarak verir. İstemde bulunan ile Hazine temsilcisi, açıklamalı çağrı kâğıdı tebliğine rağmen gelmezlerse, yokluklarında karar verilebilir.

(8) Karara karşı, istemde bulunan, Cumhuriyet savcısı veya Hazine temsilcisi, istinafyoluna başvurulabilir; inceleme öncelikle ve ivedilikle yapılır.

(9) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/144 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/139 md.) Tazminat davaları nedeniyle Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince hesaplanan nisbî avukatlık ücreti ödenir. Ancak, **ödenecek miktar Tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu ücretten az, ağır ceza mahkemelerinde takip edilen davalar için belirlenen maktu ücretten fazla olamaz.**

(10) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/144 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/139 md.) Tazminata ilişkin mahkeme kararları, kesinleşmeden ve idari başvuru süreci tamamlanmadan icra takibine konulamaz. Kesinleşen mahkeme kararında hükmedilen tazminat ile vekâlet ücreti, davacı veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde ödenir. Bu süre içinde ödeme yapılmaması halinde, karar genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 22/3/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatih TORUN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. Ceza muhakemesi faaliyetinin amacına uygun olarak yürütülebilmesi ve muhakeme sonucunda hükmün infaz edilebilmesi için soruşturma ve kovuşturma evresinde şüpheli veya sanık hakkında koruma tedbirleri uygulanmaktadır. Temel hak ve özgürlüklere doğrudan müdahale niteliğinde olması nedeniyle koruma tedbirleri kanunda ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş ve belirli şartlara bağlanmıştır. Bu şartlar gerçekleşmeden veya koruma tedbirinin uygulanması başlangıçta haklı görünmekle birlikte yargılama sonunda haksız olduğunun anlaşılması sonucunda bu tedbirlere maruz kalan kişilerin maddi ve manevi zarara uğramaları muhtemeldir.

4. Ülkemizde hukuka aykırı bir şekilde söz konusu koruma tedbirlerine maruz kalan kişilerin maddi ve manevi zararlarının giderilmesi amacıyla tazminat yolu öngörülmüştür. Buna göre 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde suç soruşturması ve kovuşturması sırasında kişilerin uğradığı her türlü maddi ve manevi zararlarını devletten isteyebilecekleri düzenlemesine yer verilmiştir. Anılan Kanun'un 141. maddesinde tazminat nedenleri, 142. maddesinde tazminat talebinin şartları ile yargılama usulü, 143. maddesinde tazminatın geri alınması durumu, 144. maddesinde ise tazminat isteyemeyecek kişiler düzenlenmiştir.

5. Kanun'un 142. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre tazminat talebi, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemler

ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır.

6. Koruma tedbirlerinden dolayı tazminat davası açma hakkı, hakkında koruma tedbiri uygulanan kişilere tanınmıştır. Tazminat davası bir dilekçe ile açılır. Kanun'un 142. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca tazminat talebinde bulunan kişinin açık kimliği, adresi, zarara uğradığı işlemin ve zararın nitelik ve niceliği yazılmalı ve bunların belgelerinin dilekçeye eklenmesi gerekmektedir. 142. maddenin (6) numaralı fıkrası gereğince koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davalarında söz konusu tazminat miktarı, tazminat hukukunun genel ilkelerine göre belirlenecektir.

7. Koruma tedbiri nedeniyle tazminat davasında davalı Hazine'dir. Kanun'un 142. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca mahkeme, dosyayı inceledikten sonra yeterliliğini belirlediği dilekçe ve eki belgelerin bir örneğini devlet Hazinesinin kendi yargı çevresindeki temsilcisine tebliğ ederek varsa beyan ve itirazlarını on beş gün içinde yazılı olarak bildirmesini ister.

8. Koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davasında yargılama giderlerinden biri olan vekâlet ücreti ise Kanun'un 142. maddesinin (9) numaralı fıkrasının birinci cümlesi uyarınca Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi (tarife) gereğince hesaplanan nispi vekâlet ücretidir. Anılan fıkranın ikinci cümlesinde ise ödenecek miktarın tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu ücretten az, ağır ceza mahkemelerinde takip edilen davalar için belirlenen maktu ücretten fazla olamayacağı hüküm altına alınmıştır. Söz konusu cümlenin "...*ödenecek miktar Tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu ücretten az, ...*" bölümü itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

B. İtirazın Gerekçesi

9. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla koruma tedbirleri nedeniyle ağır ceza mahkemelerinde açılan tazminat davalarında ödenecek vekâlet ücretinin tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu ücretten az olamayacağına öngörüldüğü, hukuk mahkemelerinde görülen tazminat davalarında dava sonucunda hükmedilecek vekâlet ücretinin davanın kabul ya da reddedilen miktarı üzerinden hesaplandığı, bu durumun eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı, yargılama sonucunda hükmedilen vekâlet ücretinin belirlenmesinde idari bir işlem niteliğinde olan tarifenin esas alınmasının hukuki belirlilik ilkesine aykırı olduğu, davanın reddi durumunda uyumsuzluk konusu tazminat miktarı ne olursa olsun kuralla belirlenen maktu vekâlet ücreti ödemek zorunda kalınacağından bu durumun kişilerin dava açma konusunda çekingen davranmasına yol açacağı, bu suretle hak arama özgürlüğünün sınırlandırıldığı, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması ilkesinin ihlal edildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 19., 36. ve 141. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

11. Kuralla öngörülen düzenlemenin, hakkında koruma tedbiri uygulanan davacı ile davalı devlet bakımından iki yönü bulunmaktadır. İlk olarak davacı tarafından hakkında uygulanan koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davasının reddedilmesi hâlinde Hazine lehine vekâlet ücretine hükmedilecektir. Başka bir deyişle davacı hakkında uygulanan koruma tedbiri nedeniyle tazminat ödenmesine yer olmadığına hükmedilmesi hâlinde vekâlet ücretine davacının kendisi katlanmak

durumunda kalacaktır. İkinci olarak ise hakkında uygulanan koruma tedbiri nedeniyle davacı lehine kısmen veya tamamen tazminata hükmedilmesi hâlinde tarifeye göre belirlenen vekâlet ücreti tutarını davalı konumundaki Hazinenin davacıya ödemesi söz konusu olmaktadır. Dolayısıyla kuralın anayasallık denetiminde bu iki hususun ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir.

12. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" denilmektedir. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir (AYM, E.2021/9, K.2022/4, 26/1/2022, § 28; E.2022/104, K.2023/28, 16/02/2023, § 9).

13. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Mahkemeye erişim hakkı, hukuki bir uyuşmazlığın bu konuda karar verme yetkisine sahip bir mahkeme önüne götürülmesi hakkını da kapsar. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2021/20, K.2022/84, 30/6/2022, § 10; E.2022/104, K.2023/28, 16/2/2023, § 10; E.2021/37, K.2021/63, 22/9/2021, § 17).

14. Kural, koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davasında hükmedilecek vekâlet ücretinin tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu ücretten az olamayacağını öngörmektedir. Vekâlet ücreti yargılama gideri olup bununla, davacı veya davalının o dava nedeniyle aldıkları hukuki yardım karşılığında avukata ödedikleri ücretin telafisi amaçlanmaktadır (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

15. Dava aşamasında kimin lehine ya da aleyhine olacağı önceden belli olmayan bu ücret yükümlülüğü, bir usul kuralı olup mahkemeye erişim hakkı ile ilişkilidir (*Serkan Acar*, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38; *Mehmet Okutan ve Mustafa Okutan*, B. No: 2018/293, 18/5/2021, § 43). Taraflar aleyhine vekâlet ücretine ve yargılama giderlerine hükmedilmesini ve tarafların yargılama sürecinde yükledikleri giderlerin karşı tarafa yükletilmesi talebinin reddini öngören düzenlemeler mahkemeye erişim hakkına müdahale oluşturabilir (*Hilmi Kocabey ve diğerleri*, B. No: 2018/27686, 17/11/2021, § 98).

16. Bu bağlamda kuralın yargılama sonucunda davacının aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmesi durumunda hükmedilecek vekâlet ücretinin tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu ücretten az olamayacağını öngörmek suretiyle mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirdiği açıktır.

17. Anayasa'nın 13. maddesinde "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*" denilmektedir. Buna göre mahkemeye erişim hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, ayrıca Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

18. Bu kapsamda mahkemeye erişim hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

19. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

20. 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı (9) numaralı fıkrasında koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davasında tarife gereğince hesaplanan nispi vekâlet ücretine hükmedileceği düzenlenmiş, itiraz konusu kuralda ise nispi vekâlet ücreti için bir alt sınır belirlenerek ödenecek vekâlet ücretinin tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu ücretten az olamayacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davasında vekâlet ücretinin tespitinde tarifenin esas alınması öngörülmektedir.

21. Tarafların avukatlık sözleşmesi çerçevesinde avukat vasıtasıyla takip ettikleri bir ceza yargılamasında kural uyarınca mahkeme tarafından yargılama gideri kabul edilerek kararda ilgisine yükletilecek vekâlet ücretinin belirlendiği tarife 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 168. maddesi uyarınca her yıl Türkiye Barolar Birliği (TBB) Yönetim Kurulunca hazırlanmakta ve Adalet Bakanlığınca onaylanarak yürürlüğe girmektedir.

22. Tarifede genellikle vekâlet ücretinin hesaplanmasında konusu para olmayan ve para ile ölçülemeyen davalarda maktu tarife, konusu para olan veya para ile ölçülebilen davalarda ise nispi tarife esas alınmaktadır. Bazı durumlarda ise konusu para olan veya para ile değerlendirilebilen davalarda dahi maktu tarifenin uygulanması kararlaştırılabilmektedir. Bazı istisnalar haricinde kanunlarda hangi davalarda nispi, hangilerinde ise maktu tarifenin uygulanacağına ilişkin bir hüküm bulunmamakta olup bu husus TBB'nin takdirine bırakılmıştır.

23. Kuralda ise koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davasında tarife gereğince hesaplanan nispi vekâlet ücretinin uygulanması esası benimsenmiş olmakla birlikte hükmedilecek nispi vekâlet ücretinin yine tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu ücretten az olamayacağı hükme bağlanmak suretiyle bu davalar yönünden ödenecek ücretin alt ve üst sınırları kanunla belirlenmiştir.

24. Buna göre kuralla, koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davasında hükmedilebilecek vekâlet ücretinin hesaplanma yöntemi ile hükmedilecek vekâlet ücretinin alt sınırına ilişkin hususların herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

25. Adil yargılanma hakkı, niteliği gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bir haktır. Zira bu hakkın Anayasa'da zikredilmiş olması kendi başına bir anlam ifade etmemekte, bireylerin bu haktan yararlanabilmesi için devletin en azından yargı teşkilatını kurması ve yargılama usullerini belirlemesi gerekmektedir. Devletin düzenleme yetkisini haiz olduğu alanlarda belli ölçüde takdir yetkisine sahip olduğunun kabulü gerekir. Bu sebeple adil yargılanma hakkına yönelik sınırlamalar getirilirken kanun koyucuyu bağlayan belli bir meşru amaçlar listesi bulunmamaktadır.

Ancak kanun koyucunun bu takdir yetkisinin Anayasa Mahkemesinin denetimine tabi olduğu açıktır (*Bekir Sözen* [GK], B. No: 2016/14586, 10/11/2022, § 74).

26. Davada haklı çıkan taraf lehine vekâlet ücretine hükmedilmesinin amacı haksız yere dava açmak veya aleyhine açılan davada savunma yapmak zorunda bırakılan tarafın avukata ödediği vekâlet ücretinin telafisinin sağlanmasıdır. Tarafların avukata ödediği ücret davanın değerine göre değişebilmekle birlikte bunun davanın değerinden bağımsız olarak belli bir miktarın altına düşmeyeceği kabul edilmektedir. Dolayısıyla karşı taraf lehine hükmedilecek vekâlet ücretinin belli bir miktarın altına düşmemesi düzenlenmek suretiyle davada haklı çıkan tarafın avukata ücret ödemesinden kaynaklanan gerçek zararının telafisinin amaçlandığı söylenebilir. Bununla birlikte somut kuralın kapsamına giren vekâlet ücreti Hazinesin lehine hükmedilmektedir. Hazinesin taraf olduğu davalar kamu görevlisi statüsünde bulunan avukatlar veya hukukçular tarafından takip edildiğinden Hazine lehine hükmedilen vekâlet ücretinin amacının Hazinesin zararının telafi edilmesi olduğu söylenemeyecektir. Hazine lehine vekâlet ücretine hükmedilmesinin amacı gereksiz davaların açılmasının önlenmesidir. Gereksiz davaların açılmasının önlenmesi gayesiyle davacı aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmesinin anayasal açıdan meşru bir amacının bulunduğu söylenmesi mümkündür (benzer değerlendirmeler için bkz. *Ali Şimşek ve diğerleri*, B. No: 2014/2073, 6/7/2017, §§ 82-85; *Ayşe Acar*, B. No: 2014/7060, 21/9/2016, 42-45; *Murat Kara ve diğerleri*, B. No: 2014/6042, 9/3/2017, § 70).

27. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük* ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın amaca ulaşmaya elverişli olmasını, *gereklilik* amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Kuralla mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamanın elverişlilik, gereklilik ve orantılılık alt ilkelerine uygun olması gerekir.

28. Bu bağlamda kuralla, koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davasında davanın konusunu oluşturan tazminat miktarına bakılmaksızın davanın reddedilmesi durumunda davacıların katlanacağı vekâlet ücretinin kuralda belirlenen maktu vekâlet ücretin altında olamayacağı gözetildiğinde mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmesinin önlenmesi amacına ulaşmak bakımından elverişli olduğu anlaşılmaktadır.

29. Vekâlet ücreti bir yargılama gideri olup vekâlet ücretinin miktarı, davanın başarıya ulaşip ulaşmamasına ve davadaki başarı seviyesine göre değişmekte; vekâlet ücretine hükmedilip hükmedilmeyeceği veya hükmedilecekse miktarının ne olacağı ancak yargılamanın sonucunda belli olmaktadır. Diğer yargılama giderlerinde olduğu gibi vekâlet ücretinin miktarı da kişilerin yargı yoluna başvurma konusundaki tavrını etkileyebilecek niteliktedir. Bu nedenle vekâlet ücretinin belirli bir düzeyin üzerinde olması, yargılamanın sonucunda haksız çıkma ihtimali yüksek olan kişilerin bu yola başvurmaları konusunda daha ihtiyatlı davranmasını sağlar niteliktedir. Bu bağlamda kuralla, davanın konusunu oluşturan tazminat miktarına bakılmaksızın davanın reddedilmesi durumunda davacıların katlanacağı diğer yargılama giderlerinin yanı sıra hükmedilecek vekâlet ücretinin belirli bir miktarın üzerinde belirlenmesinin mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkları makul sürede bitirebilmesinin sağlanmasına yönelik amaca ulaşmak bakımından gerekli olmadığı da söylenemez.

30. Taraflardan birinin yargılamadaki başarı oranına göre kazanılan veya kaybedilen değer oranında lehine veya aleyhine mahkeme masraflarının ödenmesine hükmedilmesine yönelik düzenlemeler mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirmekte ise de abartılı, zorlama veya

ciddiyetten yoksun talepleri disipline etmeye yönelik orantılı müdahaleler meşru görülebilir. Ancak bu sınırlamaların kamu yararının gerekleri ile bireyin hakları arasında kurulmaya çalışılan adil dengeyi bozacak şekilde birey aleyhine katlanılması zor külfetler yüklememiş olması gerekir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, §§ 61, 62).

31. Vekâlet ücreti bir yargılama gideri olup buna ilişkin olarak davanın taraflarına yüklenilecek olan yükümlülüklerin kapsamını ve uygulanacak vekâlet ücretinin hangi tarife üzerinden hesaplanacağını belirlemek, adalet ve hakkaniyet ilkelerini gözetmek kaydıyla kanun koyucunun takdir yetkisindedir. Vekâlet ücretine ilişkin öngörülen yükümlülüklerin dava açmayı imkânsız hâle getirmedikçe ya da aşırı derecede zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği söylenemez. Bu bağlamda kuralla koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davalarında hükmedilecek nispi vekâlet ücretinin asgari sınırı olarak öngörülen ve tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu vekâlet ücretinin ülke şartlarında makul ve kabul edilebilir bir miktar olmadığı söylenemez.

32. Öte yandan koruma tedbiri nedeniyle tazminat davası, hukuka aykırı bir şekilde söz konusu koruma tedbirlerine maruz kalan kişilerin maddi ve manevi zararlarının giderilmesi amacıyla öngörülmüş olup tazminat talebinde bulunulabilecek hâller 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ayrıntılı bir şekilde sayılmıştır. Buna göre suç soruşturması ve kovuşturması sırasında hakkında koruma tedbirlerinden herhangi birisine maruz kalan kişinin anılan Kanun'da öngörülen hâllerden birisinin gerçekleşip gerçekleşmediğini ve bu hâller nedeniyle maddi veya manevi bir zarara uğrayıp uğramadığını değerlendirebilecek durumda olduğu açıktır. Bir başka deyişle koruma tedbiri nedeniyle tazminat davası, usul ve şartları Kanun'da açık ve net bir şekilde düzenlenmiş, Kanun'daki düzenlenme biçimi itibarıyla kişilerin davayı kısmen veya tamamen kazanma ihtimalini öngörebilecekleri bir dava türüdür. Kanun koyucunun vekâlet ücretini karşı tarafa yüklemesindeki amaç, haksız yere dava açılmasına neden olanlara yargılama giderlerinin yükletilmesi olup koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davasının niteliğine göre de kuralla belirlenen asgari vekâlet ücretinin makul ve kabul edilebilir bir düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

33. Kaldı ki, davacı tarafından açılan koruma tedbiri nedeniyle tazminat davasının kısmen kabulüne karar verilmesi durumunda dâhi davacının davayı avukatla takip etmiş olması hâlinde davacı lehine de vekâlet ücretine hükmedileceği ve hükmedilecek olan vekâlet ücretinin kuralda öngörülen maktu vekâlet ücretinin altında olmayacağı açıktır.

34. Bu durumda kuralla mahkemeye erişim hakkına bir sınırlama getirilmiş ise de koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davasının niteliği ve öngörülen vekâlet ücretinin miktarı gözönüne alındığında kuralla ulaşılmak istenen amaca ilişkin kamu yararı ile mahkemeye erişim hakkına ilişkin kişisel yarar arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın orantısız bir sınırlamaya neden olmadığı, dolayısıyla mahkemeye erişim hakkına ölçüsüz bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

35. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

36. Anayasa'nın 142. maddesinde "Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir." hükmüne yer verilmiştir. Buna göre yargılama usulüne ilişkin kuralların belirlenmesi ve bu konuda ihtiyaç duyulan düzenlemelerin yapılması, bu kapsamda ceza yargılaması sürecinde tarafların yaptığı hangi tür giderlerin yargılama gideri olarak kabul

edileceği ile yargılama gideri adı altında hükmedilecek vekâlet ücretinin hangi ölçütlere göre tespit edileceğinin belirlenmesi anayasal ilke ve sınırlar içinde kanun koyucunun takdirindedir.

37. Kanun koyucu, takdir yetkisi kapsamındaki bu düzenlemeleri yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle de bağlıdır. Bu ilke gereğince bir kuralda öngörülen düzenleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında da ölçülülük ilkesi gereğince makul bir dengenin bulunması zorunludur (AYM, E.2021/18, K.2022/97, 8/9/2022, § 20).

38. Hükmün verilmesine iddia, savunma ve yargılama makamlarının birlikte katılmasını ve bütün sùjelerin düşüncelerini karşılıklı olarak bildirmelerini ifade eden kolektif yargılama, daha etkili ve güvenceli bir yargılamanın yapılmasını sağladığı gibi maddi gerçeğe ulaşmak bakımından da büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda kuralla koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davasında hükmedilecek vekâlet ücretinin tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu ücretten az olamayacağını öngörmek suretiyle ceza yargılamasında yer alan koruma tedbiri nedeniyle tazminat davalarında davacının avukat yardımı almasının desteklenerek bir avukatın hukuki yardımıyla etkili ve güvenceli bir yargılamanın yapılmasının ve maddi gerçeğin daha sağlıklı şekilde ortaya çıkmasının sağlanmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında kuralın etkili ve güvenceli bir yargılama yapılması amacına yönelik olduğu görülmektedir (benzer değerlendirme için bkz. AYM, E.2021/18, K.2022/97, 8/9/2022, § 22).

39. Buna göre suç soruşturması ve kovuşturması sırasında hakkında koruma tedbirlerinden herhangi birisine maruz kalan kişinin hukuki yardım almak için yaptığı masrafın en azından bir kısmının yargılama sonucunda açmış olduğu davanın kısmen veya tamamen kabul edilmesi durumunda yargılama gideri olarak Hazine tarafından karşılanıyor olmasının onların avukatın hukuki yardımından faydalanmasını ve bu sayede mahkemeye erişimlerini kolaylaştırıcı yönde bir etkisinin bulunmadığı söylenemez. Bu nedenle kuralla, koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davasında hükmedilecek vekâlet ücretinin tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu ücretten az olamayacağını öngörülmesinin söz konusu amaçlara ulaşma yönünden elverişli ve gerekli olduğu sonucuna varılmaktadır.

40. Vekâlet ücreti yargılama gideri olup bununla, davacı veya davalının o dava nedeniyle aldıkları hukuki yardım karşılığında avukata ödedikleri ücretin telafisi amaçlanmaktadır. Bu nedenle, kendisini avukatla temsil ettiren kişinin o davada haklı çıkması durumunda bu kişi lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi gerekmektedir. Bu durumda koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davası sonucunda davanın kısmen veya tamamen kabulüne karar verilmesi, davacının hakkında uygulanan koruma tedbiri nedeniyle maddî veya manevî bir zarara uğradığı ve bu nedenle dava açmak zorunda kaldığı anlamına gelmektedir. Dolayısıyla davacının koruma tedbiri nedeniyle açmış olduğu tazminat davası nedeniyle almak durumunda kaldığı hukuki yardım için avukata yaptığı ödemenin belirli bir kısmının dava açılmasına sebebiyet veren devlet Hazinesinden tahsil edilmesi doğaldır.

41. Diğer yandan haklı çıkan taraf lehine hükmedilecek vekâlet ücretinin miktarı tarifeye göre belirlenmektedir. Bir başka deyişle davacı lehine tarifeye göre hükmedilen vekâlet ücreti önceden hazırlanarak ilan edilen ve herkes için eşit olarak uygulanan tarifede öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde objektif olarak tespit edilmektedir. Bu çerçevede kuralla koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davalarında hükmedilecek nispi vekâlet ücretinin asgari sınırı olarak öngörülen ve tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu vekâlet ücretinin makul ve kabul edilebilir bir düzeyde olduğu sonucuna varılmaktadır.

Esas Sayısı : 2023/54
Karar Sayısı : 2023/90

42. Bu itibarla kuralla korunmak istenen hukuki değerler ve elde edilmek istenen kamusal yarar karşısında kuralın hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

43. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 10., 19. ve 141. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 142. maddesine 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanun'un 139. maddesiyle eklenen (9) numaralı fıkranın ikinci cümlesinin "...ödenek miktar Tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu ücretten az,.." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 4/5/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE